

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/89/75/95

PRZEDSIĘBIORSTWA PRYWATNE I PAŃSTWOWE W OPINIACH RESPONDENTÓW

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, KWIECIEŃ '95

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Jedną z wielu oznak przemian zachodzących po 1989 roku jest zwiększająca się na naszym rynku liczba prywatnych przedsiębiorstw. Jeszcze przed kilku laty były one zjawiskiem marginalnym, obecnie osoby pracujące w sektorze prywatnym stanowią ponad połowę ogółu zatrudnionych¹. Wzrastające znaczenie własności prywatnej w gospodarce spotyka się z niejednoznacznymi ocenami. Kontrowersje budzi sam fakt postępujących zmian własnościowych w polskiej gospodarce, a zdania na temat funkcjonowania przedsiębiorstw państwowych i prywatnych są podzielone.

Według dość stereotypowych opinii, w firmach prywatnych zarobki są wyższe, jednak zaletą przedsiębiorstw państwowych - jak się dość powszechnie sądzi - jest większa stabilizacja zatrudnienia, mniejsze zagrożenie zwolnieniem z dnia na dzień. Interesujące jest zatem pytanie, w jakim stopniu opinie respondentów² potwierdzają te poglądy. Można przypuszczać, że zachwianie poczucia ekonomicznego bezpieczeństwa sprzyja dążeniom do stabilności, nawet za cenę nieco niższego standardu życia.

¹ Według stanu na dzień 31 grudnia '93 zatrudnieni w sektorze publicznym stanowią 41% ogółu zatrudnionych (w tym w sektorze państwowym 36%); w przedsiębiorstwach będących własnością prywatną pracowało 59% (źródło: "Mały rocznik statystyczny 1994").

² Badanie "Opinie o gospodarce i państwie" (2) - **finansowane i przeprowadzone na zlecenie The Australian National University i University of Melbourne** - zrealizowano 14 października - 7 listopada '94 na 2127-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Wady i zalety przedsiębiorstw prywatnych i państwowych

Materiału do bezpośredniego porównania zalet i wad firm prywatnych i państwowych dostarcza blok pytań dotyczących różnych aspektów funkcjonowania przedsiębiorstw. Respondentów proszono, aby pod różnym kątem porównali firmy prywatne i państwowe. Na podstawie ich odpowiedzi można zarysować ogólny obraz funkcjonowania obu sektorów gospodarki.

Tabela 1

w procentach

Porównanie przedsiębiorstw ze względu na następujące zagadnienia:	Wskazania respondentów			
	w firmach państwowych	nie ma różnicy	w firmach prywatnych	trudno powiedzieć
- pracownicy mają większy wpływ na kierownictwo	64	12	13	11
- w większym stopniu zapewniają możliwość awansu dobrym pracownikom	39	16	30	15
- bardziej docenia się wysoką jakość pracy i fachowość pracowników	24	18	49	9
- sukces gospodarczy w większym stopniu zależy od sprawnego kierownictwa	24	29	33	14
- są bardziej wydajne	21	11	59	9
- dobra praca jest lepiej opłacana	19	16	55	10
- przynoszą większe zyski	17	12	58	13
- są bardziej elastyczne, tzn. szybciej dostosowują się do sytuacji gospodarczej i potrzeb kraju	13	9	69	9
* W tabeli połączono kategorie "zdecydowanie firmy państwowe" i "raczej firmy państwowe" oraz "zdecydowanie firmy prywatne" i "raczej firmy prywatne".				

Przedstawione w tabeli 1 dane wskazują, że przedsiębiorstwa prywatne cieszą się wyraźnie lepszą opinią niż przedsiębiorstwa państwowe. Mniejszy odsetek wskazań na korzyść firm prywatnych dotyczył jedynie możliwości wpływania przez załogę na decyzje kierownictwa (13%, w przedsiębiorstwach państwowych zaś - 64%), choć należy liczyć się z tym, że twierdzenie to mogło być odbierane przez część respondentów raczej w kategoriach wad niż zalet. Kolejne zagadnienie ściśle związane z sytuacją pracowników budzi bardziej zróżnicowane oceny. Zwolenników poglądu, że firmy państwowe w większym stopniu zapewniają możliwość awansu dobrym pracownikom jest niewiele więcej (39%) niż tych, którzy mają odmienne zdanie (30%). Zauważmy, że dość duży odsetek ankietowanych uznał, że forma własności zakładu pracy nie ma znaczenia lub nie zajął jednoznacznego stanowiska w interesującej nas kwestii.

Jeśli chodzi o pozostałe analizowane zagadnienia, przedsiębiorstwa prywatne uzyskały wyższe oceny. Szczególnie korzystnie badani ocenili wysokość zarobków pracowników (55% wskazań) oraz elastyczność - rozumianą jako umiejętność dostosowywania się do potrzeb rynku (69%). Przekonanie o elastyczności funkcjonowania firm prywatnych szczególnie często wyrażali ludzie młodzi, z wykształceniem średnim lub wyższym, a także osoby o najwyższych dochodach. Zdaniem większości ankietowanych, firmy prywatne są również bardziej wydajne niż państwowe i przynoszą większe zyski.

Analiza porównawcza obu sektorów gospodarki wykazuje, że własność prywatna jest wyraźnie preferowana. Czy ta prawidłowość znajduje potwierdzenie w ocenie poszczególnych aspektów funkcjonowania przedsiębiorstw? Przyjrzyjmy się zatem, jak respondenci postrzegają każdy z sektorów.

Tabela 2

w procentach

Chcielibyśmy dowiedzieć się, jak na podstawie własnych doświadczeń ocenia Pan(i) rozwijające się w Polsce firmy, przedsiębiorstwa. Czy, Pana(i) zdaniem, przedsiębiorstwa:	Wskazania respondentów					
	prawie zawsze i często		czasem tak, czasem nie		rzadko i prawie nigdy	
	przedsiębiorstwa:					
	prywatne	państwowe	prywatne	państwowe	prywatne	państwowe
- oferują szeroki wybór różnorodnych towarów i usług	59	37	35	43	6	20
- oferują możliwość wyboru między towarami o różnych cenach	55	35	35	42	10	23
- świadczą dobre usługi i produkują dobre towary	31	35	57	53	12	12
- działają wystarczająco szybko	55	19	38	45	7	36
- w razie niezadowolenia z towarów lub usług którejś z firm istnieje możliwość wyboru innej firmy	57	39	32	38	11	23
- w firmach prywatnych ludzie zazwyczaj dobrze pracują, dobra jest jakość ich pracy	59	30	36	49	5	21
- ceny towarów wyprodukowanych w firmach są rozsądne	16	36	53	49	31	15
- usługi i towary oferowane przez firmy warte są żądanych pieniędzy	13	25	61	58	26	17
- ogólnie rzecz biorąc, firmy, przedsiębiorstwa funkcjonują tak jak powinny	23	19	56	54	21	27

Dla tego bloku pytań nie przewidziano kategorii "trudno powiedzieć". Braki danych wynosiły dla poszczególnych pozycji od 1,9% do 3,3%.

Zdaniem większości badanych, **firmy prywatne** oferują szeroki asortyment towarów i usług, umożliwiają wybór spośród podobnych towarów różniących się cenami, działają wystarczająco szybko, a w razie niezadowolenia z jakości usług istnieje możliwość zmiany firmy; pracownicy zatrudnieni w sektorze prywatnym pracują dobrze (w tej charakterystyce oparto się na odpowiedziach "prawie zawsze" i "często"). Głównym mankamentem firm należących do sektora prywatnego jest wygórowana - jak można przypuszczać - cena towarów i usług, nieadekwatna do ich jakości. Zwraca uwagę wysoki odsetek osób wskazujących na zróżnicowanie przedsiębiorstw prywatnych.

Przedsiębiorstwa państwowe oceniane są bardziej krytycznie. Niezdecydowanie respondentów (dużo odpowiedzi "czasem tak, czasem nie") może wskazywać na jeszcze większe zróżnicowanie przedsiębiorstw należących do sektora państwowego: zapewne badani zetknęli się zarówno z firmami, które zasługują na wysoką ocenę, jak i z tymi, które funkcjonują nieprawidłowo. Dlatego wizerunek firm państwowych jest niejednorodny. Stosunkowo najlepiej oceniono możliwość skorzystania z usług innej firmy, oferującej podobne towary lub usługi, najrzadziej wskazywano, że firmy państwowe wyróżniają się szybkością działania.

Warto jednak podkreślić, że ogólna ocena firm państwowych nie odbiega w znaczący sposób od ogólnej oceny firm prywatnych. Odpowiedzi na pytanie dotyczące, ogólnie rzecz biorąc, prawidłowego funkcjonowania firm prywatnych i państwowych są zbliżone. Respondenci dostrzegając wyraźne różnice w działalności obu rodzajów przedsiębiorstw stwierdzili, iż w jednakowym stopniu spełniają one swoją rolę.

Na podstawie wszystkich pytań powtarzających się w obydwu blokach stworzono dwa sumaryczne wskaźniki: aprobaty przedsiębiorstw sektora prywatnego i sektora państwowego. Interpretację tych wskaźników przedstawimy na przykładzie odnoszącym się do przedsiębiorstw prywatnych. Badanym przypisano wartość 100³, gdy na dziewięć pytań odpowiedzieli w sposób

³ Każdemu respondentowi przypisano najpierw wielkość będącą sumą udzielonych przez niego odpowiedzi ("prawie zawsze" - 5, "często" - 4, "czasem tak, czasem nie" - 3, "rzadko" - 2 i "prawie nigdy" - 1; kategorii "trudno powiedzieć" przypisano wartość 3 odpowiadającą środkowi skali), którą następnie przekształcono w skalę od 0 do 100.

świadczący o ich wysokiej ocenie przedsiębiorstw prywatnych (9 razy udzielili odpowiedzi "prawie zawsze"). Ci, którzy na wszystkie z rozpatrywanych twierdzeń odpowiedzieli negatywnie ("prawie nigdy") sytuują się na przeciwległym końcu skali i otrzymują wartość 0. O tych pierwszych możemy powiedzieć, że są największymi zwolennikami sektora prywatnego, o drugich - że są sympatykami sektora państwowego. Pozostali respondenci zajmują kolejne szczeble skali.

Średnia dla sumarycznego wskaźnika akceptacji przedsiębiorstw prywatnych wynosi 60,0 i jest nieco wyższa od analogicznej średniej dla przedsiębiorstw państwowych (53,4).

Analizując związek aprobaty sektora państwowego i prywatnego uwzględniono wiele zmiennych. Ze skonstruowanym przez nas sumarycznym wskaźnikiem najsilniej skorelowane są wiek i wykształcenie (wielkość stosunku korelacyjnego (E) kształtuje się na poziomie od 0,16 do 0,25).

Tabela 3. Aprobata przedsiębiorstw prywatnych i państwowych z uwzględnieniem wieku i wykształcenia badanych

Zmienne społeczno-demograficzne respondentów	Średnie	
	sumaryczny wskaźnik aprobaty przedsiębiorstw prywatnych	sumaryczny wskaźnik aprobaty przedsiębiorstw państwowych
<u>Wiek</u>		
do 24 lat	60,8	50,2
25-34	62,0	52,1
35-44	60,6	53,3
45-54	59,3	54,4
55-64	59,9	55,1
65 lat i więcej	56,9	54,6
<u>Wykształcenie</u>		
podstawowe	58,1	55,6
zasadnicze zawodowe	60,4	53,7
średnie	61,9	51,4
wyższe	61,2	49,0
Ogółem	60,0	53,4

Porównanie średnich prowadzi do wniosku, że wysokiej aprobacie przedsiębiorstw prywatnych sprzyja młody wiek i wykształcenie powyżej średniego. Osoby charakteryzujące się tymi cechami najczęściej wskazywały, że przedsiębiorstwa prywatne na ogół oferują szeroki asortyment towarów i usług, działają szybko, a jakość pracy osób w nich zatrudnionych jest wysoka.

Wydaje się, że na sposób postrzegania sektora prywatnego ma również wpływ sytuacja życiowa respondentów. Spośród osób aktywnych zawodowo najwyższe średnie wartości sumarycznego wskaźnika aprobaty przedsiębiorstw prywatnych odnotowano wśród kadry kierowniczej, inteligencji oraz przedsiębiorców (63,1). Na przeciwległym krańcu analizowanej przez nas skali sytuują się osoby starsze (powyżej 65 roku życia), badani z wykształceniem podstawowym, robotnicy niewykwalifikowani, rolnicy oraz bierni zawodowo (z wyjątkiem uczniów i studentów). Krytycznie oceniają firmy prywatne także ci, którzy osiągają niskie dochody na osobę w rodzinie (poniżej 2 mln starych złotych). Warto dodać, że płeć badanych w niewielkim stopniu różnicuje poglądy ankietowanych.

Plusy i minusy pracy w przedsiębiorstwach prywatnych i państwowych

Jak wynika z przedstawionych danych, przedsiębiorstwa prywatne są nieco lepiej oceniane niż przedsiębiorstwa państwowe. Dokładniejsza analiza odpowiedzi na pytania wskazuje, że szczególnie pozytywnie oceniane są te aspekty funkcjonowania przedsiębiorstw prywatnych, które korzystnie oddziałują na gospodarkę oraz mają wyczerpującą ofertę dla klientów. Z punktu widzenia osoby, która korzysta z usług tych firm, dość wysoko oceniamy pracę osób w nich zatrudnionych, asortyment towarów i usług czy szybkość działania. Pewien wyjątek stanowi cena, która - jak się wydaje - nie odpowiada ani możliwościom finansowym klientów, ani jakości towarów.

Ciekawe, jak te same przedsiębiorstwa postrzegają potencjalni pracownicy? Który z sektorów będących przedmiotem naszego zainteresowania oferuje, zdaniem badanych, lepsze warunki pracy? Czy chcielibyśmy pracować w prywatnych firmach, ocenianych przez nas wyżej, czy raczej w państwowych - w stosunku do których jesteśmy bardziej krytyczni - dających, być może, większe poczucie bezpieczeństwa zatrudnienia?

Dla zbadania sygnalizowanych tu problemów posłużono się dwoma kolejnymi blokami pytań, z których każdy odnosił się do innego typu własności.

Tabela 4

Chcielibyśmy dowiedzieć się, co sądzi Pan(i) o zaletach i wadach pracy w przedsiębiorstwach państwowych i prywatnych. Czy, Pana(i) zdaniem:	Wskazania respondentów					
	prawie zawsze i stosunkowo często		czasem tak, czasem nie		stosunkowo rzadko i prawie nigdy	
	w firmach:					
	prywatnych	państwowych	prywatnych	państwowych	prywatnych	państwowych
- zarobki są wysokie	28	7	43	30	21	57
- praca daje pewność zatrudnienia i poczucie stabilności	8	46	26	25	62	24
- praca łączy się z zadowalającymi świadczeniami socjalnymi, jak np. wczasy, zakładowa służba zdrowia, stołówki, żłobki itp.	4	46	13	24	76	24
- praca daje poczucie sensu i wagi spełnianych obowiązków	18	34	44	36	25	20
- praca pozwala na pełne wykorzystanie posiadanych kwalifikacji	35	32	37	37	18	23
- praca jest interesująca	25	24	53	54	10	16
- ogólnie rzecz biorąc, jest to dobra praca	23	36	48	43	18	14

W tabeli nie uwzględniono odpowiedzi "trudno powiedzieć", które dla poszczególnych pytań wynosiły od 4,9% do 12,6% (uwzględniano je przy obliczaniu procentów dla pozostałych kategorii - dlatego procenty w wierszach nie sumują się do 100).

Już pobieżna analiza przedstawionych danych dowodzi, że - z punktu widzenia sytuacji pracowników - firmy prywatne ustępują wyraźnie przedsiębiorstwom państwowym. Zdaniem relatywnej większości badanych, przedsiębiorstwa należące do sektora państwowego dają swoim pracownikom pewność zatrudnienia i poczucie stabilności, oferują zadowalające świadczenia socjalne, a praca w nich daje poczucie sensu i wagi spełnianych obowiązków. Zarobki pozostają słabym punktem sektora państwowego - większość ankietowanych (57%) uważa, że wysokie zarobki zdarzają się tu stosunkowo rzadko lub prawie nigdy.

Do najczęściej wskazywanych przez respondentów minusów pracy w sektorze prywatnym należą niezadowalający poziom świadczeń socjalnych oraz brak pewności zatrudnienia. Te dane są potwierdzeniem wyników badań z 1993 roku⁴. Stosunkowo najkorzystniej ocenili ankietowani możliwość pełnego wykorzystania swoich kwalifikacji.

Łatwo zauważyć, że ocena przedsiębiorstw prywatnych ze względu na sytuację osób w nich zatrudnionych jest dla tych firm mniej korzystna. Wcześniejsze badania dowodzą, że ludzie wysoko cenią bezpieczeństwo pracy, długookresową perspektywę zatrudnieniową, a także świadczenia socjalne, czego - jak sądzą - nie może im zapewnić sektor prywatny⁵.

Opinie o wysokości zarobków w przedsiębiorstwach prywatnych są podzielone, ponad dwie piąte badanych uważa, że czasem są wysokie, a czasem nie.

Ogólna ocena pozytywnych i negatywnych aspektów pracy w obydwu sektorach jest korzystniejsza dla przedsiębiorstw państwowych.

W celu uzyskania odpowiedzi na pytanie, czy analizowane bloki pytań rzeczywiście zawierają różne wymiary, posłużono się analizą czynnikową. Okazało się, że poglądy respondentów układają się w dość wyraźny wzór. W wyniku operacji statystycznych otrzymano dla każdego bloku pytań dwie wiązki zmiennych:

⁴ Por. M. Cichowicz, *Obawa przed utratą pracy i strategie postępowania w trudnej sytuacji*, [w:] L. Kolarska--Bobińska, K. Koseła (red.), *Pracownicy przedsiębiorstw państwowych, sprywatyzowanych i prywatnych*, Warszawa 1993.

⁵ Por. komunikat CBOS "Ruchliwość zawodowa i geograficzna", kwiecień '95.

(1) pierwsza (wyjaśniająca prawie 50% wariacji) zawiera twierdzenia podkreślające poczucie sensu pracy, wykorzystanie swoich kwalifikacji, zainteresowanie pracą, a więc, mówiąc najogólniej - ambicje zawodowe. W przypadku firm prywatnych czynnik ten obejmuje również aspekt materialny - wysokość wynagrodzenia. Dla przedsiębiorstw państwowych wchodzi on do drugiego czynnika (płaca niewysoka, ale pewna);

(2) druga obejmuje pewność pracy oraz zabezpieczenia socjalne. Elementy wchodzące w skład tego czynnika można nazwać bezpieczeństwem pracy.

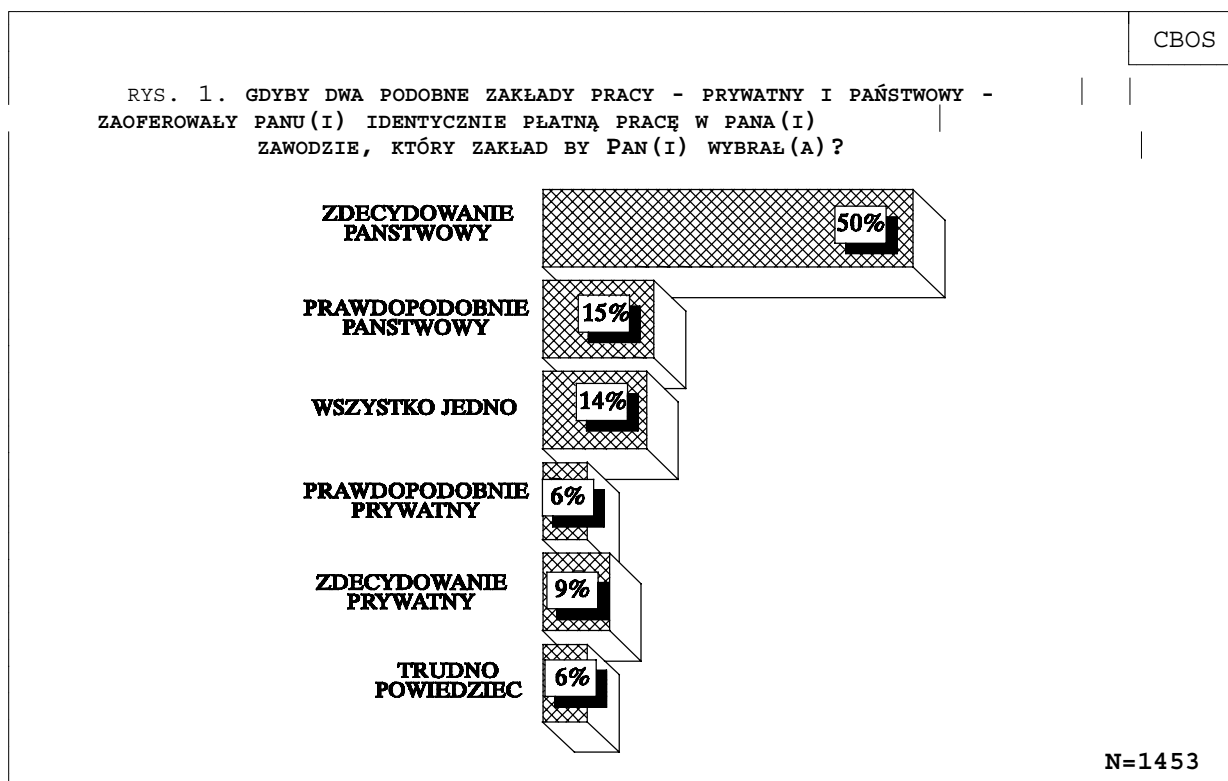
Rozkład otrzymanych czynników (por. tabele aneksowe) pokazuje, że możliwość realizowania ambicji zawodowych w firmach prywatnych (pierwszy kwartyl) dostrzegają przede wszystkim osoby młode, mieszkańcy dużych miast, badani z wyższym wykształceniem, kadra kierownicza, inteligencja, przedsiębiorcy oraz zwolennicy Unii Demokratycznej lub Kongresu Liberalno-Demokratycznego w ostatnich wyborach parlamentarnych.

Respondenci mający odmienne zdanie na ten temat to przede wszystkim osoby w starszym wieku, z wykształceniem podstawowym, mieszkańcy wsi, badani osiągający niskie dochody. Nieco częściej zaliczają się do tej grupy kobiety niż mężczyźni.

Najchętniej pracowaliby w przedsiębiorstwie państwowym ci, którzy nie mają wiele do zaoferowania - niskie wykształcenie, umiejętność wykonywania pracy nie wymagającej specjalistycznych kwalifikacji, często także starszy wiek. W ich przypadku duże znaczenie odgrywa zapewne przyzwyczajenie do zasad sprzed 1989 roku, być może daje też o sobie znać tęsknota za państwem opiekuńczym.

Firma państwowa czy prywatna?

Na podstawie przedstawionych danych możemy wnosić, że mimo wysokich ocen wystawianych firmom prywatnym większość badanych wybrałaby jako miejsce zatrudnienia zakład państwowy. Deklaracje respondentów potwierdzają słuszność tego przypuszczenia. Aby wyeliminować wpływ charakteru wykonywanej pracy oraz wysokości zarobków, zadaliśmy respondentom pytanie dotyczące hipotetycznej sytuacji, w której oba typy zakładów oferowałyby jednakowo płatną pracę.

Zdecydowana większość badanych wybrałaby zakład państwowy⁶. Za ledwie 15% ankietowanych zadeklarowało chęć pracy w przedsiębiorstwie prywatnym. Stanowią oni dość jednorodną grupę pod względem cech społeczno-demograficznych. Są to przede wszystkim ludzie młodzi, mieszkańcy dużych miast, badani z wykształceniem wyższym i wysokimi dochodami na osobę w rodzinie. Wśród czynnych zawodowo dominują: kadra kierownicza, inteligencja, przedsiębiorcy. Co trzeci badany z tej grupy - o największej, jak wiadomo, mobilności - wyraził chęć pracy w firmie prywatnej, w sytuacji, gdyby firma państwowa oferowała taką samą pracę za takie same pieniądze.

Najrzadziej z oferty firmy prywatnej skorzystaliby respondenci z wykształceniem podstawowym, pracujący na stanowiskach robotniczych oraz osoby o najniższych dochodach.

⁶ Podobny wynik zanotowano w 1993 roku, por. L. Kolarska-Bobińska i K. Kosęła (red.), *op. cit.*

Można przypuszczać, że młodzi ludzie przywiązują mniejszą wagę do pewności zatrudnienia i świadczeń socjalnych, bardziej nastawieni są na karierę zawodową, a właśnie firmy prywatne - w opinii społeczeństwa - stwarzają lepsze perspektywy⁷. Na pracę w prywatnej firmie łatwiej zdecydowałyby się także osoby wyróżniające się dużą wiedzą i umiejętnościami, a więc zajmujące najwyższe pozycje w hierarchii zawodowej. Są one w mniejszym stopniu zagrożone bezrobociem, ewentualna strata pracy nie byłaby dla nich tak bardzo uciążliwa, jak dla klas niższych, mających mniej do zaoferowania na rynku pracy.

Przedstawione wyniki badań są przyczynkiem do bardziej pogłębionej analizy określającej stosunek respondentów do dwóch typów przedsiębiorstw. Wypowiedzi ankietowanych świadczą o tym, że, z jednej strony, firmy prywatne cieszą się lepszą opinią niż przedsiębiorstwa państwowe, z drugiej zaś - że respondenci, mając wybór, woleliby pracować w tych ostatnich (przy założeniu, że zarobki są takie same). Ta pozorna sprzeczność ma, jak się wydaje, uzasadnienie. W okresie zachodzących przemian społecznych i gospodarczych, przy obecnej stopie bezrobocia, większość woli pracować w sektorze, który - zdaniem badanych - daje poczucie stabilności.

⁷ Pewne wątpliwości może budzić wyeliminowanie przez autorów pytań czynników materialnych. Prawdopodobnie sytuacja wyjściowa w obydwu typach przedsiębiorstw postrzegana jest jako jednakowa ("identycznie płatna praca"), jednak zatrudnienie w firmie prywatnej może stwarzać lepsze perspektywy, jeśli chodzi o przyszłe zarobki. Należy więc brać pod uwagę, że wpływ czynnika materialnego został zminimalizowany, a nie wyeliminowany.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. piłskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. włocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. bielsko-podlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Aprobata przedsiębiorstw prywatnych (%)

	Średnia	Liczba osób
Ogółem	60.0	1984
Płeć		
Mężczyźni	60.6	938
Kobiety	59.5	1045
Wiek		
do 24 lat	60.8	251
25-34	62.0	342
35-44	60.6	476
45-54	59.3	341
55-64	59.9	295
65 lat i więcej	56.9	279
Miejsce zamieszkania		
Wieś	59.4	751
Miasto do 20 tys.	60.4	244
od 21 do 100 tys.	59.7	365
101-500 tys.	60.3	421
501 tys. i więcej mieszk.	62.2	202
Region		
Północny	63.8	222
Zachodni	59.4	206
Środkowozachodni	59.4	292
Środkowy	60.0	374
Wschodni	58.7	211
Południowo-wschodni	59.4	325
Południowo-zachodni	60.0	354
Wykształcenie		
Podstawowe	58.1	749
Zasadnicze zawodowe	60.4	488
Średnie	61.9	582
Wyższe	61.2	165
Grupa społ.-zaw. pracujący		
Kadra kier., inteligencja, przedsiębiorcy	63.1	202
Technicy, prac.umysłowi niższego szczebla	60.1	201
Pracownicy usług, fiz.-umysłowi	61.6	98
Robotnicy wykwalifikowani	60.8	273
Robotnicy niewykwalifik.	59.4	83
Rolnicy i pracownicy rolni	59.7	179
Bierni zawodowo		
Renciści i emeryci	57.7	517
Uczniowie i studenci	62.6	89
Bezrobotni	60.4	129
Gospodynie domowe i inni	60.1	184
Dochody brutto na jedną osobę		
Poniżej 1250 tys.zł	59.0	409
1250 tys. - 1999 tys.	58.0	373
2000 tys. - 2749 tys.	60.5	409
2750 tys. - 3249 tys.	57.9	169
3250 tys. i powyżej	62.5	549
Udział w Mszy		
Częściej niż co tydzień	61.4	88
Co tydzień i rzadziej	60.5	971
Raz lub dwa w miesiącu	58.7	370
Kilka razy w roku	59.9	402
Wcale lub rzadziej niż raz na rok	60.1	147
W 1993 r. głosowali na:		
SLD	57.3	210
PSL	59.4	204
UD lub KLD	66.7	191
UP	60.1	78
BBWR	63.2	44
KPN	62.0	32
Prawica pozaparlamentarna	60.0	201
Inne	58.6	94
Nie głosował	59.7	840

Tabela 2. Aprobata przedsiębiorstw państwowych (%)

	Średnia	Liczba osób
Ogółem	53.4	2014
Płeć		
Mężczyźni	52.1	960
Kobiety	54.5	1054
Wiek		
do 24 lat	50.2	252
25-34	52.1	343
35-44	53.3	484
45-54	54.4	350
55-64	55.1	298
65 lat i więcej	54.6	287
Miejsce zamieszkania		
Wieś	55.0	759
Miasto do 20 tys.	51.8	245
od 21 do 100 tys.	52.1	377
101-500 tys.	53.8	425
501 tys. i więcej mieszk.	50.7	207
Region		
Północny	50.6	224
Zachodni	55.3	210
Środkowozachodni	55.9	294
Środkowy	50.9	382
Wschodni	54.5	212
Południowo-wschodni	53.3	327
Południowo-zachodni	53.8	365
Wykształcenie		
Podstawowe	55.6	757
Zasadnicze zawodowe	53.7	499
Średnie	51.4	590
Wyższe	49.0	168
Grupa społ.-zaw. pracujący		
Kadra kier., inteligencja, przedsiębiorcy	49.6	204
Technicy, prac.umysłowi niższego szczebla	51.1	205
Pracownicy usług, fiz.-umysłowi	54.1	100
Robotnicy wykwalifikowani	52.6	284
Robotnicy niewykwalifik.	57.3	83
Rolnicy i pracownicy rolni	57.0	177
Bierni zawodowo		
Renciści i emeryci	54.3	525
Uczniowie i studenci	48.9	90
Bezrobotni	55.6	134
Gospodynie domowe i inni	54.4	183
Dochody brutto na jedną osobę		
Poniżej 1250 tys.zł	56.2	416
1250 tys. - 1999 tys.	53.5	374
2000 tys. - 2749 tys.	52.4	419
2750 tys. - 3249 tys.	55.3	176
3250 tys. i powyżej	51.8	554
Udział w Mszy		
Częściej niż co tydzień	52.0	87
Co tydzień i rzadziej	54.0	987
Raz lub dwa w miesiącu	55.0	380
Kilka razy w roku	51.8	408
Wcale lub rzadziej niż raz na rok	49.7	146
W 1993 r. głosowali na:		
SLD	53.4	213
PSL	56.6	206
UD lub KLD	48.6	189
UP	54.3	81
BBWR	50.2	43
KPN	51.1	33
Prawica pozaparlamentarna	52.2	206
Inne	56.7	93
Nie głosował	53.3	860

Tabela 3. Możliwość realizacji ambicji zawodowych w przedsiębiorstwach prywatnych (kwartyle dla czynnika I - "ambicje zawodowe")

	1.00000	2.00000	3.00000	4.00000	Liczba osób
Ogółem	25	25	20	30	2111
Płeć					
Mężczyźni	24	28	21	27	987
Kobiety	26	23	18	33	1124
Wiek					
do 24 lat	27	27	15	31	255
25-34	28	24	21	28	359
35-44	27	24	19	30	494
45-54	25	25	20	30	355
55-64	24	29	19	28	311
65 lat i więcej	18	23	22	37	336
Miejsce zamieszkania					
Wieś	19	23	23	35	797
Miasto do 20 tys.	26	21	20	34	263
od 21 do 100 tys.	26	28	18	28	393
101-500 tys.	29	26	18	27	436
501 tys. i więcej mieszk.	35	32	14	19	221
Region					
Północny	34	18	16	32	248
Zachodni	28	26	18	29	213
Środkowozachodni	17	21	21	41	306
Środkowy	26	31	17	26	405
Wschodni	18	23	25	34	234
Południowo-wschodni	24	26	21	29	336
Południowo-zachodni	28	27	20	25	369
Wykształcenie					
Podstawowe	21	23	20	35	821
Zasadnicze zawodowe	23	26	22	30	511
Średnie	29	24	18	29	607
Wyższe	35	34	15	16	172
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja, przedsiębiorcy	37	28	17	18	209
Technicy, prac.umysłowi niższego szczebla	26	22	21	31	208
Pracownicy usług, fiz.-umysłowi	22	28	20	31	104
Robotnicy wykwalifikowani	24	25	18	33	285
Robotnicy niewykwalifik.	28	30	13	29	83
Rolnicy i pracownicy rolni	19	23	24	34	192
Bierni zawodowo					
Renciści i emeryci	21	25	20	34	574
Uczniowie i studenci	34	18	11	37	92
Bezrobotni	20	31	22	27	142
Gospodynie domowe i inni	26	25	20	29	191
Dochody brutto na jedną osobę					
Poniżej 1250 tys.zł	22	24	23	31	436
1250 tys. - 1999 tys.	20	24	18	39	396
2000 tys. - 2749 tys.	27	22	19	32	437
2750 tys. - 3249 tys.	24	24	21	32	183
3250 tys. i powyżej	31	29	19	22	576
Udział w Mszy					
Częściej niż co tydzień	32	26	12	31	94
Co tydzień i rzadziej	23	25	21	31	1038
Raz lub dwa w miesiącu	26	25	20	28	398
Kilka razy w roku	26	25	20	29	424
Wcale lub rzadziej niż raz na rok	25	27	14	34	153
W 1993 r. głosowali na:					
SLD	19	27	18	36	219
PSL	21	25	22	32	219
UD lub KLD	44	23	13	20	198
UP	26	30	25	19	81
BBWR	31	29	7	33	43
KPN	37	23	18	22	33
Prawica pozaparlamentarna	28	24	22	27	215
Inne	18	32	19	32	95
Nie głosował	24	24	19	32	899

Tabela 4. Możliwość realizacji ambicji zawodowych w przedsiębiorstwach państwowych (kwartyle dla czynnika I - "ambicje zawodowe")

	1.00000	2.00000	3.00000	4.00000	Liczba osób
Ogółem	25	25	25	25	2116
Płeć					
Mężczyźni	25	24	24	27	989
Kobiety	25	27	25	23	1127
Wiek					
do 24 lat	17	23	32	29	257
25-34	22	29	21	28	359
35-44	27	22	22	29	495
45-54	29	24	19	28	355
55-64	28	31	24	17	311
65 lat i więcej	24	24	35	17	339
Miejsce zamieszkania					
Wieś	28	27	25	21	797
Miasto do 20 tys.	21	26	26	27	265
od 21 do 100 tys.	25	25	24	25	393
101-500 tys.	23	22	27	28	436
501 tys. i więcej mieszk.	24	25	20	31	223
Region					
Północny	23	26	20	31	248
Zachodni	27	26	27	20	213
Środkowozachodni	27	22	27	24	305
Środkowy	20	26	25	28	409
Wschodni	30	20	24	26	234
Południowo-wschodni	26	30	23	21	337
Południowo-zachodni	24	25	26	24	369
Wykształcenie					
Podstawowe	29	28	27	16	823
Zasadnicze zawodowe	28	25	22	25	512
Średnie	20	24	24	32	608
Wyższe	18	17	24	41	172
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja, przedsiębiorcy	20	21	20	38	209
Technicy, prac.umysłowi niższego szczebla	21	25	25	30	208
Pracownicy usług, fiz.-umysłowi	21	38	16	25	104
Robotnicy wykwalifikowani	25	25	20	30	288
Robotnicy niewykwalifik.	32	27	24	18	83
Rolnicy i pracownicy rolni	34	25	20	21	192
Bierni zawodowo					
Renciści i emeryci	26	25	30	18	577
Uczniowie i studenci	14	20	45	22	92
Bezrobotni	30	20	18	31	142
Gospodynie domowe i inni	25	28	26	21	190
Dochody brutto na jedną osobę					
Poniżej 1250 tys.zł	31	27	24	17	436
1250 tys. - 1999 tys.	25	23	27	25	395
2000 tys. - 2749 tys.	25	23	24	28	439
2750 tys. - 3249 tys.	30	32	21	18	183
3250 tys. i powyżej	21	24	25	30	580
Udział w Mszy					
Częściej niż co tydzień	32	32	17	19	94
Co tydzień i rzadziej	26	25	26	23	1039
Raz lub dwa w miesiącu	29	29	20	22	398
Kilka razy w roku	22	23	23	32	428
Wcale lub rzadziej niż raz na rok	15	17	35	32	153
W 1993 r. głosowali na:					
SLD	27	25	25	23	220
PSL	30	29	21	20	219
UD lub KLD	23	17	20	41	197
UP	29	20	32	19	82
BBWR	11	22	32	36	44
KPN	26	22	11	42	33
Prawica pozaparlamentarna	27	22	26	25	214
Inne	36	31	12	22	95
Nie głosował	23	27	25	25	901

Tabela 5. Bezpieczeństwo pracy i zabezpieczenia socjalne w przedsiębiorstwach prywatnych (kwartyle dla czynnika II - "bezpieczeństwo pracy") (%)

	1.00000	2.00000	3.00000	4.00000	Liczba osób
Ogółem	25	25	25	25	2111
Płeć					
Mężczyźni	24	26	24	25	987
Kobiety	26	24	26	24	1124
Wiek					
do 24 lat	33	21	25	21	255
25-34	25	24	29	23	359
35-44	21	28	23	28	494
45-54	23	26	26	25	355
55-64	20	26	26	28	311
65 lat i więcej	31	23	24	21	336
Miejsce zamieszkania					
Wieś	29	23	26	22	797
Miasto do 20 tys.	19	22	29	30	263
od 21 do 100 tys.	23	28	23	26	393
101-500 tys.	25	26	24	25	436
501 tys. i więcej mieszk.	22	27	24	27	221
Region					
Północny	18	29	31	22	248
Zachodni	18	22	26	33	213
Środkowozachodni	32	18	27	24	306
Środkowy	21	29	24	27	405
Wschodni	33	20	26	21	234
Południowo-wschodni	24	25	27	24	336
Południowo-zachodni	28	29	19	23	369
Wykształcenie					
Podstawowe	29	24	23	24	821
Zasadnicze zawodowe	24	25	25	26	511
Średnie	21	25	28	26	607
Wyższe	22	30	27	20	172
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja, przedsiębiorcy	22	30	27	21	209
Technicy, prac.umysłowi niższego szczebla	20	19	29	32	208
Pracownicy usług, fiz.-umysłowi	22	29	28	20	104
Robotnicy wykwalifikowani	22	28	24	26	285
Robotnicy niewykwalifik.	26	21	26	28	83
Rolnicy i pracownicy rolni	31	17	27	25	192
Bierni zawodowo					
Renciści i emeryci	24	26	24	25	574
Uczniowie i studenci	46	13	17	25	92
Bezrobotni	20	31	25	24	142
Gospodynie domowe i inni	29	25	25	21	191
Dochody brutto na jedną osobę					
Poniżej 1250 tys.zł	24	24	25	27	436
1250 tys. - 1999 tys.	26	25	24	25	396
2000 tys. - 2749 tys.	28	24	23	24	437
2750 tys. - 3249 tys.	22	23	30	25	183
3250 tys. i powyżej	22	28	27	23	576
Udział w Mszy					
Częściej niż co tydzień	37	21	31	11	94
Co tydzień i rzadziej	25	28	24	23	1038
Raz lub dwa w miesiącu	19	21	27	33	398
Kilka razy w roku	27	24	24	25	424
Wcale lub rzadziej niż raz na rok	26	22	28	24	153
W 1993 r. głosowali na:					
SLD	18	22	29	31	219
PSL	28	23	19	31	219
UD lub KLD	20	27	30	22	198
UP	12	35	27	26	81
BBWR	34	19	16	31	43
KPN	20	30	21	29	33
Prawica pozaparl.	25	24	29	22	215
Inne	20	26	38	16	95
Nie głosował	28	25	23	24	899

Tabela 6. Bezpieczeństwo pracy i zabezpieczenia socjalne w przedsiębiorstwach państwowych (kwartyle dla czynnika II - "bezpieczeństwo pracy") (%)

	1.00000	2.00000	3.00000	4.00000	Liczba osób
Ogółem	25	25	25	25	2116
Płeć					
Mężczyźni	26	24	26	24	989
Kobiety	24	26	24	26	1127
Wiek					
do 24 lat	23	29	25	22	257
25-34	24	22	23	30	359
35-44	27	21	26	26	495
45-54	25	22	23	30	355
55-64	27	23	29	22	311
65 lat i więcej	24	35	24	17	339
Miejsce zamieszkania					
Wieś	26	27	26	21	797
Miasto do 20 tys.	22	25	27	26	265
od 21 do 100 tys.	25	24	22	29	393
101-500 tys.	26	25	23	26	436
501 tys. i więcej mieszk.	21	22	28	29	223
Region					
Północny	28	18	28	27	248
Zachodni	22	27	28	22	213
Środkowozachodni	23	31	24	21	305
Środkowy	21	22	28	29	409
Wschodni	33	26	23	19	234
Południowo-wschodni	25	25	26	24	337
Południowo-zachodni	26	26	19	28	369
Wykształcenie					
Podstawowe	26	28	26	20	823
Zasadnicze zawodowe	26	21	25	28	512
Średnie	23	25	23	29	608
Wyższe	23	19	28	29	172
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja, przedsiębiorcy	23	18	26	33	209
Technicy, prac.umysłowi niższego szczebla	22	26	23	30	208
Pracownicy usług, fiz.-umysłowi	19	19	27	35	104
Robotnicy wykwalifikowani	25	22	28	25	288
Robotnicy niewykwalifik.	24	30	27	19	83
Rolnicy i pracownicy rolni	35	27	28	10	192
Bierni zawodowo					
Renciści i emeryci	25	28	25	23	577
Uczniowie i studenci	19	39	23	18	92
Bezrobotni	29	21	19	32	142
Gospodynie domowe i inni	27	22	22	28	190
Dochody brutto na jedną osobę					
Poniżej 1250 tys.zł	27	24	28	22	436
1250 tys. - 1999 tys.	27	27	25	21	395
2000 tys. - 2749 tys.	21	27	28	24	439
2750 tys. - 3249 tys.	23	27	18	31	183
3250 tys. i powyżej	26	22	22	30	580
Udział w Mszy					
Częściej niż co tydzień	17	20	37	26	94
Co tydzień i rzadziej	26	27	23	24	1039
Raz lub dwa w miesiącu	24	26	23	27	398
Kilka razy w roku	27	21	26	25	428
Wcale lub rzadziej niż raz na rok	22	23	29	26	153
W 1993 r. głosowali na:					
SLD	23	21	27	29	220
PSL	30	30	24	16	219
UD lub KLD	26	18	22	33	197
UP	21	31	17	31	82
BBWR	20	28	32	20	44
KPN	47	13	13	27	33
Prawica pozaparlamentarna	26	21	28	25	214
Inne	26	20	26	27	95
Nie głosował	23	26	26	25	901

Tabela 7. Gdyby dwa podobne zakłady pracy, państwowy i prywatny, zaproponowały Panu(i) identycznie płatną pracę w Pana(i) zawodzie, który zakład by Pan(i) wybrał(a)?
 1 - Zdecydowanie państwowy; 2 - Prawdopodobnie państwowy; 3 - Wszystko jedno;
 4 - Prawdopodobnie prywatny; 5 - Zdecydowanie prywatny

(%)

	1	2	3	4	5	Liczba osób
Ogółem	53	15	15	7	10	1453
Płeć						
Mężczyźni	50	16	14	7	13	715
Kobiety	56	15	16	6	7	737
Wiek						
do 24 lat	52	19	10	5	14	96
25-34	53	18	14	8	7	298
35-44	48	17	15	7	12	392
45-54	58	9	15	5	13	280
55-64	58	13	16	5	8	210
65 lat i więcej	47	17	19	9	7	175
Miejsce zamieszkania						
Wieś	57	15	15	7	7	405
Miasto do 20 tys.	51	15	15	7	13	204
od 21 do 100 tys.	47	18	19	6	10	305
101-500 tys.	57	15	15	7	7	356
501 tys.i więcej mieszk.	46	13	12	9	20	182
Region						
Północny	54	20	9	5	12	192
Zachodni	49	16	20	6	9	156
Środkowozachodni	60	10	21	5	5	212
Środkowy	40	18	16	8	18	278
Wschodni	49	21	13	7	11	110
Południowo-wschodni	62	11	14	9	4	224
Południowo-zachodni	56	14	14	6	10	282
Wykształcenie						
Podstawowe	58	15	18	5	4	426
Zasadnicze zawodowe	57	14	13	6	10	402
Średnie	49	17	15	7	12	474
Wyższe	38	15	13	13	22	150
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja, przedsiębiorcy	39	14	13	9	25	190
Technicy, prac.umysłowi niższego szczebla	51	14	16	8	10	200
Pracownicy usług, fiz.-umysłowi	52	22	8	5	12	90
Robotnicy wykwalifikowani	56	18	10	5	10	269
Robotnicy niewykwalifik.	74	8	17	1	1	78
Rolnicy i pracownicy rolni	0	41	24	20	16	11
Bierni zawodowo						
Renciści i emeryci	52	16	19	8	5	385
Uczniowie i studenci	0	0	0	0	100	4
Bezrobotni	63	13	15	3	6	106
Gospodynie domowe i inni	59	11	20	8	3	108
Dochody brutto na jedną osobę						
Poniżej 1250 tys.zł	58	19	18	4	1	266
1250 tys. - 1999 tys.	57	17	15	6	5	246
2000 tys. - 2749 tys.	50	15	15	6	14	306
2750 tys. - 3249 tys.	60	15	14	5	6	140
3250 tys. i powyżej	46	14	14	9	16	450
Udział w Mszy						
Częściej niż co tydzień	28	26	23	10	12	53
Co tydzień i rzadziej	56	14	16	8	7	697
Raz lub dwa w miesiącu	55	16	16	7	6	275
Kilka razy w roku	48	16	11	5	20	305
Wcale lub rzadziej niż raz na rok	51	16	16	5	12	121
W 1993 r. głosowali na:						
SLD	53	16	14	5	12	178
PSL	58	13	16	7	6	107
UD lub KLD	31	17	20	10	23	163
UP	70	10	9	4	7	68
BBWR	48	0	27	8	17	33
KPN	57	12	3	0	28	27
Prawica pozaparlamentarna	52	13	13	14	8	159
Inne	66	9	12	4	9	65
Nie głosował	55	16	15	6	8	584